

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Водько А.А.

студентка;

Костишина О.Я.

старший викладач,

*Донецький національний університет економіки та торгівлі імені
Михайла Туган-Барановського*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОФШОРНИХ ЗОН СУБ'ЄКТАМИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

З самого початку офшорні зони створювалися для представників ділового світу як місця у яких здійснюється вигідна фінансово-підприємницька діяльність, тобто з метою залучення інвесторів у країну. Довгий час вважалося, що офшорні зони – це корисний регулятор міжнародного економічного розвитку, які сприяли глобалізації, усуненню протиріч між країнами завдяки пом'якшенню валютного та податкового тиску. Однак, з огляду на швидкість створювання нових офшорних зон та нестійку економічну ситуацію в Україні, значне зростання обсягу офшорних операцій загрожують прозорості міжнародних фінансових відносин. Науковці та практики наголошують, що економічні процеси мають кримінальну спрямованість. Саме це формулює актуальність даного дослідження.

Питанням впливу офшорних юрисдикцій на економічний розвиток України та тінізаційним офшорним операціям присвячують свої праці такі дослідники: Манзюк О.О., Шевчук Д. А. Чуркіна О. С. та багато інших. І хоча внесок цих авторів у вирішення цієї проблеми надзвичайно великий, реалізація практичних дій з боку держави відбувається дуже повільно.

Метою даного дослідження є оцінка впливу офшорних зон на економічний розвиток України, можливі варіанти виведення капіталу з України через такі зони та способи регулювання офшорних операцій з метою зменшення об'єму тінізаційних офшорних операцій.

Вперше термін «offshore» (дослівний переклад – поза берегом) з’явився в американській пресі наприкінці 50-х років ХХ ст. Йшлося про фінансову структуру, яка звільнилася від оподаткування через розміщення свого офісу поза межами США. У податковому контексті офшорною є структура, яка, проводячи діяльність в якій-небудь країні, не перебуває під податковим контролем цієї країни.

Офшорні зони є специфічним інструментом стимулювання інвестиційної діяльності і збільшення надходжень до бюджетів депресивних територій, економічний ефект якого базується на явищі зростання державних доходів завдяки розширенню податкової бази (використанню її особливого виду доходів, отриманих лише від здійснення зовнішньоекономічної діяльності) та мінімізації величини податкового навантаження. Доходи від офшорного бізнесу в податкових гаванях складають до 50% державних бюджетів [1].

Складні умови ведення підприємницької діяльності в Україні створюють передумови і підштовхують українських бізнесменів до пошуку шляхів мінімізації податкового тиску. Одним із таких шляхів є саме створення офшорних компаній. Однак щодо держави, то такий шлях веде до неотримання бюджетом податкових надходжень. Однак, створення офшорних компаній є повністю законодавчим та легальним, окрім шахрайств, які пов’язані з приховуванням частки доходів в офшорних зонах, які мають назву «офшорні схеми».

За даними дослідження, проведеного недержавною організацією Tax Justice Network зареєстровано, що сума виведеного капіталу через офшорні зони в Україні перевищує суму ВВП країни. За 21 рік незалежності з України було виведено 167 млрд. дол. Тобто, за кожний рік існування незалежної України з держави виводилося приблизно 8 млрд. дол.

Лідером з вивезення капіталу є Китай (за 40 років з нього було виведено 1,19 трлн. дол.). На другому місці знаходиться Росія (з 1990 р. з країни було виведено 798 млрд. дол.). Україна знаходиться на 9-му місці. Однак, деякі вчені зазначають, що сума капіталу, виведеного через офшорні зони є сфальсифікованими та значно завищеними, однак цей факт не стосується країн, які займають найвищі позиції у рейтингу держав з вивезення капіталу через офшорні зони. Цей факт стосується і України, вона дійсно входить в десятку країн, що підтверджується даними Міжнародного Валютного Фонду.

Розглядаючи реалії в Україні можна зазначити, що усього працюють офшорні компанії з 38 юрисдикцій [2]. Станом на 1 липня 2013 лідерами з інвестиції є три найбільші офшорні зони – Кіпр, Британські Віргінські острова і Беліз, об'єм інвестиційних операцій за якими складала 21,35 млрд. дол., що в загальному обсязі прямих іноземних інвестицій становить 38,6% [3].

Серед причин відтоку капіталу з України можна виділити такі, як непрозорість банківської системи, високий рівень корупції, політичні ризики, недосконалість законодавства та судової системи для стягнення проблемної заборгованості тощо. Ці причини вимагають від багатьох бізнесменів прискорених дій. Окремим випадком є виведення активів в офшори та вливання їх в Україну вже в якості іноземних інвестицій. Здебільшого ж офшорні операції розглядаються як можливість нелегального вивозу капіталу. Розглянемо 2 шляхи виведення капіталу за допомогою офшорних операцій:

А. Перший шлях – це повна оплата або часткова передплата непоставлених товарів і у слуг, а також неотримання виручки за експорт товарів. Щодо послідовності дій під час такого способу виведення капіталу, то спочатку за кордоном тимчасово створюється фірма, яка готова поставити українським споживачам товари і послуги за ціною продукції, послуг вищою за ціни на таку саму продукцію, послуги і на вітчизняному і на зарубіжному ринку. У свою чергу, українська перераховує на його закордонний рахунок максимально можливу суму. Іноземний партнер товари не поставляє, а через деякий час і зовсім зникає з ринку, так і не виконавши зобов'язання. Однак, таким шляхом можуть скористатися лише суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.

В. Другий шлях відтоку капіталу полягає у перекуповуванні акцій українських емітентів у нерезидентів за завищеними цінами. На першому етапі за участю іноземних інвесторів створюється нове підприємство або ж закордонний інвестор купує папери українських резидентів. Через деякий час капіталізація підприємства штучно збільшується. При цьому українська компанія проявляє бажання перекупити акції підприємства у нерезидента, знову ж за максимальною можливою сумою.

Другий шлях виведення капіталу з України через офшорні операції є найбільш привабливим, тому що довести, що ціна придбаних акцій, які не включені до лістингу фондових бірж, завищена – є досить складною операцією, а довести, що акції стоять

саме декларовану суму не представляє особливих труднощів. Під час же першого варіанту виведення капіталу, то можна відстежити Національним банком України переведення коштів і, якщо такі операції проводяться не вперше, то є підстава для перевірок з боку державних організацій.

Щодо заходів, які будуть направлені на регулювання офшорних операцій, то до таких слід віднести:

- застосування факторингу, що надасть можливість вітчизняним експортерам одержувати правдиву інформацію про фінансово-господарське становище іноземних партнерів напередодні укладання експортних договорів;

- прийняття змін до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» з фіксацією системи реєстрації офшорних компаній;

- закінчити роботу стосовно підписання конвенції щодо ухилення від подвійного оподаткування;

- децентралізація, зміцнення судових і правоохоронних органів;

- удосконалення порядку первинного валютного контролю;

- удосконалення системи валютного контролю уповноважених банків за діями їхніх клієнтів, які пов'язані з переказами коштів за кордон;

- гарантування щорічного розголошення даних щодо діяльності Державної податкової служби з приводу боротьби з мінімізацією податкових зобов'язань із застосуванням «податкових гаваней»;

- оприлюднення за допомогою засобів масової інформації ситуації щодо боротьби з відмиванням коштів, отриманих кримінальним шляхом;

- популяризація продуктивних форм і способів боротьби з тіньовими офшорними операціями.

Усі зазначені вище шляхи вирішення проблеми офшорних операцій потребують активних дій не тільки зі сторони держави, а й зі сторони інших держав, а саме їх тісного міжнародного співробітництва.

Таким чином, в Україні спостерігається занепад економіки. Негативні макроекономічні фактори породжують нестабільність і ненадійність інвестування в економіку держави, тому втручання щодо виведення капіталу з України потребує постійного моніторингу та подальшого дослідження з метою надання оцінки ситуації та пошуку дієвих способів регулювання офшорних операцій щодо зменшення об'єму тінізаційних офшорних операцій.

Список використаних джерел:

1. Манзюк О.О. Проблема класифікації та визначення офшорних зон [Електронний ресурс] Економіка. Управління. Інновації. – Вип. № 2 (10). – 2013 р. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/eui_2013_2_50.pdf
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2011 «Про перелік офшорних зон» [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Верховної Ради України – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/143-2011-p>
3. Объем «офшорных» инвестиций в Украину установил новый рекорд [Електронний ресурс] / Донецк. Твой город в интернете – Режим доступу: <http://lenta.donetsk.ua/society/2013/10/22/20138.html>

Пересипкіна А.О., Резанова К.А.

студентки;

Пирогова М.В.

асистент,

*Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

На сьогодні, внутрішня торгівля займає особливе місце в економіці України. Вона забезпечує оборот товарів та послуг більш, ніж на 1 трлн. грн. на рік, що становить приблизно 60% суспільного продукту, формує понад 11% ВВП країни. У торговельній галузі сконцентровано значну частину національного багатства України: 35,4% усіх оборотних активів, 27,5% – товарно-матеріальних запасів.

Отже, внутрішня торгівля – це діяльність з реалізації товарної продукції на внутрішньому ринку країни суб'єктами господарювання всіх форм власності [1, с. 43]. За даними Держкомстату, у 2013 році кількість працівників галузі «Торгівля» складала 1317,3 тис осіб (17,6% загальної кількості зайнятих працівників) [5].